

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

Pagina Testamentaria Libertatis.

urn:nbn:de:0128-1-17336

IN nomine sanctæ & individue trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex, omnium sanctæ
 Dei ecclesie fidelium, presentium scilicet ac futurorum cognoscat industria, quod in regno nostro re-
 gulare quoddam monasterium situm est, in prouincia scilicet que dicitur Teuthonica Francia, in ep-
 scopatu Nemetensi, in pago Wernigau dicto, in comitatu Ingersheim, in silua que dicitur Nigra, iuxta
 flumini qui dicitur Nagaliba, quod Hirsaugia, siue S. Aurelii cella nuncupatur, ubi & idem sancti
 corpore requiescit: quod tempore Ludouici pii regis, in honore S. Petri & Aurely episcopi constructum
 honorifice & Deo dicatum fuit ab Erlasfrido quodam nobili senatore & religioso, & a Nottingo filio
 eius reuerendissimo Vercellensi episcopo, aliisque parentibus Adelberti comitis de castello Calane, sed de-
 inceps a posteris eorum distipatum est. Nunc autem idem comes Adelbertus instinctu Dei talem, nec
 non coniugis sue Wiltrudis crebris precibus aduortatus, monasterium ipsum iam restaurauit, & qua
 aliquandiu inibi defecit, vitam monachicam reparauit, & pradia que illuc antiquitus a parentibus
 suis tradita sunt, sed partim a posteris eorum inuasa, partim & a se ipso quasi iure hereditario possi-
 dit, reddidit, & in super de proprijs tot ac tantas pradiorum illuc impensas, contradidit, quo seruicium
 Dei nunc a quindecim fratribus sub regula S. Benedicti inibi procurandis gratia Dei peragi & subitari
 possit, coniuge ipsius prenominata, filijs Brunone, Adelberto, Gotfrido, & filiabus Vita & Irmingarde
 sibi in hoc & in omnibus his institutis consentaneis, & in primis ipsum scilicet locum Hirsaugiam, cum
 omnibus nunc in presentiarum illuc collatis institutis legitimis & pertinentijs pradiorum, seu quorum-
 cunque rerum ex toto super altare S. Aurely reddidit, delegauit & contradidit **Homino** Deo sanctæ
 Maria, sancto Petro Apostolo, S. Aurely episcopo & S. Benedicto in potestatem & proprietatem
 predicti monasterii abbati nomine Wilhelmo, eiusque successoribus in dispositionem liberam eorum
 necessariam, fratribusque Deo sub regula monastica inibi seruicibus ad utilitatem. Et ne quorum-
 posteris similiter ut a parentibus suis, Dei seruicium deinceps illic destrui possit, prudenter profusi de-
 uit & instituit eandem cellam cum omnibus suis pertinentijs nunc collatis & dehinc deferentibus ad huc
 die & deinceps omnino non subdat, nec subesse itego alicuius terrena persona vel potestatis, nisi sibi ab-
 batis dominationi, ordinationi & potestati, & sic totius libertatis iure & privilegio eam adanquam
 & ob regni celestis hereditatem in Christo omnimodis stabiliter sublimauit. Dehinc omni posteris
 seruicium iure, & proprietate predicti monasterii, ipse cum coniuge, filijs & filiabus supra dictis se con-
 no fideliter abdicauit. Sed hoc totum reuera felix negociator prudenter effecit, primum ut pro-
 pitium vite æternæ, ob remissionem peccatorum, ob salutem corporum, & sempiternam requiem ani-
 marum, & ob quotidianam memoriam sui ipsius, coniugis sue prenominate, filiorum & filiarum suarum,
 necnon omnium parentum, posterorum, consanguineorum, amicorumque suorum & omnium ad
 curiam pertinentium. Ob memoriam quoque regum, episcoporum, principum, & omnium pradiæ cele-
 stis statum & honorem diligentium ac descendentium & omnium Christi fidelium. Et quod prout post
 suberit cunctis Christi pauperibus beneficium semper illic patefcat receptaculum. Ad hæc etiam
 fratres cœnobij ipsius nunc inibi congregati, aduocque in Christo congregandi, iustus ac liberi Domi-
 no Deo in sanctæ professionis securitate seruire possint, huiusmodi libertatis eos munere dotant
 quandoquaque patre suo spiritali orbati fuerint, ipsi habeant liberam potestatem secundum regulam
 S. Benedicti inter se vel undecunque ubi opus fuerit abbatem sibi non solum eligendi, sed etiam con-
 tuendi. Quem cum fratres regulariter elegerint, dehinc ut solet, ad constituendum cum in chorone mo-
 nasterii conueniant, & una clero aduocato populoque in sanctuario presentibus, decanus vel quicumque
 prior sit loci ipsius, accipiat virgam regimini de altari sancti Aurely & absque omni profus contri-
 dictione tradat in manum ipsius, quem tota fratrum congregatio sibi elegerat. Hic subinde canonice
 abbas ordinatus, sine alicuius persona dominatione & impedimento susceptum ministerium suum pro-
 posse & scire suis impleat, solumque Deo secundum ordinem suum liber seruiat, liberamque omnium re-
 rum sibi commissarum in Christo deponendarum inuis & foris potestatem habeat. Qui nisi forte pre-
 ter necessitatem monasterii & communem fratrum utilitatem sacrilegus, quod absit, licentiose & fe-
 culariter abuti presumpserit instituta libertate, familia, bonis, rebusue sanctuarii, & ob id fratrum pre-
 monitiones contemnens ad suam suorumue priuatam cupiditatem & libitum temere ea dissipauerit,
 vel si beneficia quibuslibet personis nisi necessariis monasterii ipsius seruicioribus prestauerit, aut iure
 gibus, episcopis, seu quibuscunque personis consentaneis annuerit, si forte libertatem monasterii perue-
 riter sibi que locum sanctum subicere attentauerit, siue aliquod seruicium statutum inde fieri sibi exco-
 rint, mox posteris comitis predicti cum suffragio fratrum, aduocatis, cleri, totiusque familia, & omnium
 bonorum hominum rite a fratribus hunc accusatum, iusque ab eis conuictum, a dignitate sua abiciat,
 presciantque alium iuxta predictam libertatem, & S. Benedicti regulam, quem fratres sibi elegerint,
 & absque omni contradictione pro illo substituant. Concedit etiam comes predictæ cellæ aduocatum &
 liquem de posteris suis fieri, si tamen loci ipsius abbas cum consilio fratrum talem inter eos inuenierit,
 qui sicut ipse comes nunc, non pro terreno commodo, sed pro æterna mercede sollicitus & studiosus bona

Tit

Op
Hist

Francia
 Teuthonica
 Wernigau
 comitatus
 Ingersheim
 Nigra silua
 Nagaliba
 Erlasfridus
 Norvig Epi-
 scopus
 Adelbertus
 comitatus
 Wiltrudis
 Spolium
 monasterij
 &c.

Consensus
 filiorum
 Donatio
 monasterij
 & pradio-
 rum super
 altare S.
 Aurely sa-
 ctæ

Libertatis
 omnimode
 privilegium
 Solum abba-
 tis domini
 monasterij
 Exemptio
 ab omni ser-
 uicium
 Ob specu-
 ra scriptor-
 na

Electio ab-
 batis ad
 monachos
 pertinet

Libertatis
 firmitas ab-
 batis penes
 fratres

Si abbas
 monasterij
 substantiam
 dissipare ce-
 perit

Negat epi-
 scopis regi-
 busque ant-
 ceteris ser-
 uicia

Libertatis
 firmitas ad-
 uocatus mo-
 nasterij

& ceteris
 casti vno
 in auro p
 nati & i
 ius aut
 g calor
 Et in illi
 non sicut
 caste bon
 10 prafump
 cat, nec o
 famile f
 manio po
 gore. Con
 postero
 indinam
 rat, ut no
 nat, prim
 inde viol
 10 traditio
 monasterij
 legi em
 fencin ar
 ratio fl
 legum ac
 altare S.
 nius sta
 na celest
 gum vel
 10 confirmat
 obferat
 postulam
 Deo & se
 erit, ad
 & herede
 cum de li
 forbit p
 crucietur
 ga & v
 10 patrefe
 rebo &
 dictu mo
 cus Hirs
 que sita
 dant, ad
 Gumpet
 que poss
 I banda
 ecclesian
 bus read
 10 ut, paf
 uiculis,
 iate legi
 runt,
 Deo &
 hanc clo
 nostri m
 1075, in

rommij

erud

orica

et constitutum monasterii libertatem et instituta defendere voluerit. Sin autem aptum et utilem aduocatum viderent sibi placuerit, eligant. Hoc denique abbate petente a rege accipiat bannum legitimum, et ter in anno si necesse fuerit, aut in ipsam cellam, aut viciniam, vel quando abbati placuerit inuitatus ab illo veniat, et ibi placitum in sum pro causis et necessitatibus monasterii rite peragat. Nullum autem seruitium aliud, nisi beneficium sibi pro hoc concedi recognoscat, nisi tertium bannum et consuetudinariam instituta et legem, et ceteri aduocati in aliis liberis monasteriis habent super fures, proteruita, et censuales, et cetera talia. Et in illis trium placitorum diebus in vnoquoque, vnum maltrum de frumento et vnum friscingum, et vnam siccum de vino et cetera ad hac pertinentia. Præterea item constituit, quod nisi abbate volente et aduocante bona et loca monasterii suis frequentis temerariis, et sine causa minime adeat vel contingat. Nec presumptuosus in eis placitum quodlibet vel pernoctandi licentiam habeat. Nec subaduocatum pro se faciat, nec omnino aliquam absque ratione calumniam, persuasionem aut iniuriam monasterio, abbati vel familiae faciat. Si autem non ut aduocatus, sed potius ut calumniator et peruasor monasterii fuerit, omnino potestate habeat abbas cum consilio fratrum hunc reprobare, et alium sibi utiliore viderent, eligere. Constituit etiam hoc comes prefatus, et nos ipsius petitione firmiter statuimus, quod si quispiam posterorum suorum, vel quarumcumque, homo personarum, vnam vineam, vnum mansum, vnum molendinum, vel saltum vnum mancipium sine aliquid tale a supradicta cella temerariis iniuste abstulerit, et nostris nostrorumque, successorum regia potestate coactus, tria auri talenta ad ararium regis persoluat, primitus reddito ecclesie quod inuaserat. Si vero quislibet illorum (quod absit) cortem vel aliquam villam inde violenter abalienauerit, sine manifestis inuasor bonorum ipsius celle exiitit, vel si hoc testamentum traditionis et libertatis quocumque ingenio seu argumento legum secularium peruertere vel infringere tentauerit, centum auri libras ad regiam item persoluat cameram, et reddat primitus ecclesie, et secundum legem componat, quod ablatum fuerat, et sic intentio illius omnino irrita fiat. Ministris quoque et familia sanctuarii eandem concedit legem et seruitutem, quam ceteri in regno nostro libera abbata habent, et tanto fructuosius prelati suis per omnia seruiant. Super hac omnia comes sepe dictus Apostolicum priuilegium acquisiuit et constituit, ut vnus aureus quem Byzantium dicimus, singulis annis Romam ad altare S. Petri ab abbate predicti monasterii in pascha persoluat eo pacto, ut libertatis istius et traditionis statuta tanto perennius inconuulsa amodo permaneant, et ut predictum canobium, sub Romanæ ecclesie Mandiburdio et maiestate securum semper stabilatur et defendatur. Si forte quispiam regnum vel posterorum eius, seu quarumcumque, homo personarum, quod absit testamentum hoc villo ingenio infringere vel infringere presumpserit, si autem id quod absit a quolibet eorum instigante diabolo fiet, obsecrat comes idem et omnino testificatur Apostolicum pontificem per Christum et per S. Petrum Apostolum et S. Aurelium episcopum, et per omnes sanctos Dei, et per tremendi iudicii diem, ut illum Dei et sanctorum eius contemptorem et testamentaria huius conscriptionis destructorem nisi resipuerit, iradat omnino satana, et anat hemaites eius, ac propheta et consortibus et filiis ecclesie sancte Dei et hereditibus vite eterne, ut et auferat Deus memoriam illius de terra viventium, et deleat nomen eius de libro vite, et cum Dathan et Abiron, quos terra aperto ore deglutit, et viuos infernus absorbit, perennem incurrat damnationem. Et ut Herodis, Pilati et Iude socius factus in eternum discrucietur, et cum Sodomitis et Gomorris ignis et sulphuris imbres hic experiat, et Heliodori plagas et verbera hic perpetiatur, et Antiohi tormentis, vermibus scilicet scaturiens, et cum satore compositus in inferno miserime conteratur. Et nisi resipiscat, per unum regni eorum archidauigerum cum S. Aurelii relicto et tota caelesti militia portæ Paradisi obliuionem habeat in eternum. Prædixit autem seu velle ad predictum monasterium antiquitus pertinentia, et ab eode comite nunc reddita, hæc sunt. In primis ipse locus Hirsangia cum tribus villulis, Lutzenhart, Altburen, Nagaltbart, Hufseten, Deckenphrum, et que sita sunt ad Gilsstein, Stambheim, cum villulis item tribus Summenhart, Lutzenhart, ad S. Canadum, ad Mettingen, ad Meuchingen, ad Gretzingen, ad Muchlingen, ad Mercklingen, Tres hubas, Gampert et viler dimidium. Hæc autem comes predictus de suis superaddidit predictis, Ottenbrun, et que possidebat ad Wile, cum villulis binis Gretzenbach et Blanda et ad Biberbach, ad Eottenach, ad Thambach, ad Walahheim, ad Duas hubas, et sex iugera vinearum, ad Guprecht et viler dimidium, et ecclesiam ad Toffingen et ad Malscha. Hæc scilicet prædicia cum mancipiis ad prædicta loca pertinentibus reddidit et contradidit ad predictum canobium, cum ecclesiis, fabricis, vineis, agris, pratis, syluis, aquis, aquis, aquarumque decursibus piscationibus, molendinis, exitibus, et redditibus, cultis et incultis, cum marchis et terminis legitimis. Statuta quoque et iura censoria cum omnimoda integritate legitimum suorum et utilitate et seruitus, que villo modo inde provenire vel excogitari poterunt. Et autem prædicta traditionis et libertatis status, et omnia prædicta statuta, ea ratione qua Deo et sanctis eius destinata sunt, ab hac die omni evo in Christo rata et inconuulsa permaneant, hanc chartam testamentariam predicti comitis rogatu, conscribi manu propria corroborantes sigillis nostri impressione iussimus communiri. Data est 7. iduum Octobris, anno Dominice incarnationis 1075, indictione 13.

Officium h
psius adu
cati.

Restitutio i
psius adu
cati.

Si aduoca
tus mona
sterium gra
uauerit.

Pana rega
lis anforen
tium manu
sum.

Pana rega
lis anforen
tium curium
villam.

Lex mini
sterium et
familiarium
monasterij
huius.

Aureus vil
mus pro ca
su dabitur S.
Petri.

Contestatio
Comiti ad
sumum
Pontificem.

Imprecatio
contra vio
lentes hoc
testamen
tum.

Restitutio
ablatorum
per Comi
tum facta.

Nomina vil
larum quas
monasterio
restituit Co
mes. Et que
de novo mo
nasterio de
dit.

Ius omne
quod habuit
Comes in his
diat.

Rex Henri
cus septe
tur subscri
psisse literis;

Huiusmodi ergo tenoris chartam, restitutionis, traditionis, donationis, libertatis & immunitatis monasterij sui Hirsaugiensis reuerendissimus abbas Wilhelmus, mano & sigillo regia maiestatis munitam cum impetrasset, gratias egit Deo, qui non deserit in misericordiam suam sperantes, & vt roborata per regem, etiam per summum pontificem ipsi donatio firmata maiori stabilitate muniretur, consentientibus id ipsum amicis personaliter adire Romam statuit, perpetuum libertatis priuilegium ab ipso quoq; Christi vicario, secundum canonicas sanctiones impetrare.

Abbas Wilhelmus statuit ire Romanam.

Comes Adelbertus S. confertur abbati.

Papa Gregorius VII.

Wilhelmus abbas honorifice à Papa susceptus.

Papa concedit priuilegium.

Hoc sancti viri propositum comes Adelbertus iam totus ad Deum conuersus, non solum consilio, sed etiam auxilio promouit, conferens omnia quae tanta rei perficienda & impensis viarum necessarias videbantur. Post dies igitur aliquot, sanctus pater propositum iter arripuit, & protegente Domino ad sedem apostolicam sanus & incolumis peruenit.

Præfuit eo tempore sacrosanctæ Romanæ vniuersali ecclesiæ reuerendissimus papa Gregorius 7. Hildebrandus antea vocatus, qui ex abbate monasterij S. Pauli extra vrbis mœnia nostri ordinis, in papam fuerat assumptus: cultor & defensor iustitiæ & libertatis ecclesiasticæ omnium acerrimus. Ad quem perueniens abbas Wilhelmus honorifice & charitatiue ab eo susceptus est, cognitisq; aduentus sui causis, libentissime omnia quæ postulauerat pro monasterij libertate concessit.

In primis ipsum locū Hirsaugiam, cum omnibus acquisitis, & in futurum legitime acquirendis, personis, mancipijs, possessionibus præsentibus & futuris, sub protectione sanctæ Romanæ ecclesiæ suscepit. Deinde priuilegium regale, cuius copiam præmissis auctoritate apostolica confirmauit, tertio tale super omnibus his priuilegium dedit.

PRIVILEGIUM GREGORII PAPÆ VII.

GREGORIVS episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Wilhelmo abbati monasterij sancti Aurelii, q̄ dicitur Hirsaugia, in episcopatu Spirensi situm, eiusque successoribus in perpetuum. Cum omnium ecclesiæ filiorum saluti & securitati sancta fides Apostolica ex generali pastorali ministerio prudentia cauere & consulere debeat, tum vero alacris & impensus pia intentione & religiosâ deuotionis vota suscipere ac salutiifero affectu mancipare necesse est, ut gratanter bonorum soliditate firmiter tenenda stabiliat. Unde & nos dilecti filij nostri Adelberti de Calua laudabili devotio congaudentes precibus eius sanctæ sedis Apostolicæ humiliter directis acquiescere decreuimus, & religiose postulata efficaciter concessimus, qui eterne retributionis amore succensus in prædico suo quod dicitur Hirsaugia, monasterium a progenitoribus suis antiquitus constructum, nuper amissa reparatione venuste reparauit, & in usus fratrum tibi Deo seruientium pluribus possessionibus & redditibus abiectionis & contradiis largitus ampliauit. Quam sue liberalitatis institutionem, ne in posterum, laqueis uersorum hominum audacia imminuere aut violare presumat, Apostolicæ auctoritatis priuilegio muniri & sanctæ Romanæ ecclesiæ tuitione roborari, data annua aurei Byzantii pensione postulatam, præfecto considerans, quia dum à sanctæ matris ecclesiæ fidelibus, beatis Apostolis Petro & Paulo, bonis & metus & obedientia exhibetur, quod eorum decreto & nomine solidatum & roboratum fuerit, potius euerforis illicita præsumptione quatiatur.

Comitiu petitione expellitur.

Annus, auri Biturici census S. Romana ecclesiæ dandus.

Confirmatio monasterij & omnium bonorum.

Libertatis quæque perpetua confirmatio Papæ.

In terditur omnibus iustorum uolatio.

Quamobrem idem præfatum monasterium cum omnibus sibi hoc tempore iuste pertinentibus & legaliter collatis, & decinceps quarumcunque personarum authentica traditione consecratis, sub sanctæ apostolicæ sedis tutela & protectione generaliter amplectimur, & sub alis beatorum Apostolorum Petri & Pauli, tibi fili Wilhelmo tuisque successoribus eliminata ac prohibita omnium infestantium inquietudine, libere & absolute possidenda, & regulariter atque iustititer ordinanda presentis scripturæ testimonio confirmamus.

Constitutionis quoq; immunitatis & libertatis modos, quos præfatus comes illustris Adelbertus scripto suo traditionis inseruit, & sigillo regio imprimi curauit, ad posteritatis cautelam & arcendum instantium impetus diligenter obseruandos, statuimus hos duntaxat, qui canonicis sanctionibus non obfluit, ut nec permissis quilibet negligatur, nec de uetitis quodlibet irrogetur. Hac igitur quæ hinc præcepti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam cunctis qui in eo quo es ordine locoque iurauerint, in perpetuum seruanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum & secularium personarum hanc constitutionis nostre paginam agnoscens contra eam venire tentauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se diuino iudicio de perpetrata iniquitate agnoscat. Et nisi ea quæ ab illo sunt male ablata restituat, uel digna penitentia illicitæ acta desuerit a sacrosancto corpore & sanguine Domini redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine dignipræclara ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi.

Tit

Opus Hist